

Statusrapportering 2002

Projektlederne i FØJO II er nu - med frist den 1. oktober - blevet bedt om at udarbejde statusrapporter for 2002. Til brug for udarbejdelsen har projektlederne fået tilsendt en vejledning og en skabelon. Begge dele kan findes på www.okoforsk.dk.

Grundlag for midtvejsevaluering

Statusrapporterne vil for de fleste projekters vedkommende danne grundlag for den internationale evaluering, som gennemføres i oktober. Før man udarbejder sit bidrag til statusrapporten, kan det derfor være nyttigt at læse den efterfølgende artikel. Det gengivne "Oplæg til kriterier for midtvejsevaluering af FØJO-projekter" vil således i en revideret, engelsk version blive sendt til evaluørerne sammen med statusrapporterne.

Gruppering i forhold til midtvejsevaluering

Projekterne i FØJO II er ikke startet samtidigt og grupperer sig derfor forskelligt i midtvejsevalueringen. Der er følgende grupper:

a. Projekterne I.1-13, II.1, II.3-6, III.1-3, IV.1 og V.1 er startet for godt to år siden og vil blive midtvejsevalueret i 2002.

- b. II.7-9, III.4-5, samt VI.1-5 er selvstændige projekter, der er begyndt senere. Projekterne midtvejsevalueres senere, formentlig i 2003. I år afleveres statusrapport efter samme skabelon som gruppe a.
- c. III.6 og IV.2 er nye komplementerende projekter, der følger sig så tæt til de eksisterende, at de ønskes afrapporteret og evalueret sammen med disse som ét projekt. Det forventes således, at III.6 slås sammen med III.4, og at IV.2 slås sammen med IV.1.
- d. Herudover er der en række "øvrige" komplementerende projekter. Disse afleverer en statusrapport efter samme skabelon som gruppe a. Ved midtvejsevalueringen 2002 evalueres projekterne ikke selvstændigt, men de vil blive inddraget i evalueringen af de ældre projekter i det omfang, de komplementerer et af disse. Der er ikke taget stilling til, om de skal midtvejsevalueres selvstændigt senere.

Statusrapporter for 2002, der ikke inddrages i midtvejsevalueringen, godkendes på vanlig vis.

Evaluering af forskning i FØJO II

I den kommende midtvejsevaluering skal evaluørerne evaluere både FØJO II som helhed og de enkelte forskningsprojekter. Projekterne vil blive vurderet på tre hovedpunkter: 1) forskningsprocessens forløb, 2) mængde og kvalitet af produkter og 3) refleksiv objektivitet. 1 og 2 indeholder "hårde" målbare elementer, henholdsvis om planen følges og antallet af produkter i de forskellige kategorier. Dertil kommer, at fx tilpasninger af

planen og kvaliteten af produkterne kan være genstand for en nærmere vurdering. Det tredje punkt, refleksiv objektivitet, rummer projektets egen kritiske refleksion over projektets planer, forløb og resultater. Det kan både rumme refleksioner over den "håndværksmæssige" del, over relevansen af projektet og dets dele samt andre aspekter såsom bidrag til udvikling af forskningen. I det følgende uddybes kriterierne for evalueringen.

Oplæg til kriterier for midtvejsevaluering af FØJO-projekter

Hvis man går analytisk til værks, er der tre stadier, hvor forskningsprojekter kan evalueres:

Forskningsplanen: interessetilkendegivelse, ansøgning (der beskriver de to følgende).

Forskningsprocessen: hvordan planerne følges (milestones) og tilpasses, grundighed, samarbejde med brugere og andre forskere, effektivitet, refleksivitet, osv.

Forskningsproduktionen (der bygger på processen, men ikke er en nødvendig følge af den): produkter (deliverables) af forskellig slags såsom artikler og formidlingsaktiviteter.

I en midtvejsevaluering er det ikke relevant at vurdere forskningsplanen som sådan, da denne allerede er godkendt – men det kan være relevant at vurdere, om planerne er justeret i forhold til udviklingen i omverdenen.

Det er derimod oplagt at vurdere forskningsprocessen, også selvom det ikke er alle dele heraf, der egner sig til at blive evalueret af et eksternt evalueringspanel; nogle ting kræver et mere intimt kendskab til processen og evalueres bedst af de ansvarlige, der er tættere på. Forskningsprodukterne vil kun til en vis grad være fremkommet, men man kan tilstræbe at gøre denne produktion mere tilgængelig for evalueringen.

Mængde og kvalitet af forskningens produkter

For så vidt angår forskningsproduktionen er der to former for kvalitetskriterier, målbare kriterier og vurderingskriterier:

Målbare kriterier

- ▶ Hvorvidt og hvornår produkterne bliver leveret
- ▶ Antal videnskabelige artikler, præsentationer på konferencer mv.
- ▶ Antal faglige og populære artikler og anden slags skriftlig formidling (fx web)
- ▶ Antal formidlende aktiviteter (workshops, temadage, foredrag o.l.) med relevante brugere (fx andre forskere, forskellige erhverv, borgere, myndigheder)

Vurderingskriterier

- ▶ Karakteren og kvaliteten af de ovenstående produkter (idet selve kategoriseringen dog også kan vise noget om kvalitet, fx reviewet eller ikke-reviewet publikation)

Generelle kvalitetskriterier – håndværk og kontekst

På tværs af de tre stadier kan man opstille nogle generelle kvalitetskriterier, der specificerer hvad der fx menes med kvalitet af produkter.

Kvalitetskriterierne falder i to grupper, der relaterer til henholdsvis håndværk og kontekst. Groft set er det en traditionel strategi for videnskaben at sikre den håndværksmæssige kvalitet af forskningen ved at snævre forskningsverdenen ind og behandle emnerne isoleret fra deres oprindelige sammenhæng. Omvendt har det traditionelt været sværere for den forskning, der arbejder mere direkte med emner i deres virkelige sammenhænge, at leve op til de håndværksmæssige kvaliteter.

Prøbarhed er et samlet metodisk begreb for den håndværksmæssige kvalitet, der bygger på mere specifikke kriterier som objektivitet (distancering af forskeren som subjekt fra forskningsobjektet), dokumentation, grundighed og teoretisk konsistens.

Relevans er et centralt kriterium for forskningens kvalitet med hensyn til kontekst og sammenhæng. For at vurdere relevansen forudsættes imidlertid en fastsættelse af hvem forskningen skal være relevant for og i henhold til hvilke mål og intentioner. Et nødvendigt aspekt af relevans som kvalitetskriterium er formidlingen og dens kvalitet – er der lavet formidling til de relevante grupper, hvor godt formidles de videnskabelige resultater, hvad er den pædagogiske kvalitet og hvilken virkning har formidlingen.

Refleksiv objektivitet er et overordnet metodisk begreb for, hvordan den kontekstuelle eller helhedsorienterede kvalitet sikres, uden at det går ud over den håndværksmæssige kvalitet. Refleksiv objektivitet indebærer, at forskningen selv belyser hvilken værdiladet kontekst, der lægges til grund for forskningsprojektet. Fx hvordan projektet forholder sig til de praktiske problemer i økologisk jordbrug og til de økologiske mål og værdier. Og at denne kontekst vises frem i forskningens produkter. Derved gøres det mere klart, at reduktionen af forskningsverdenen er forbundet med værdiladede valg og hvilke værdier, der spiller ind i den mere systemiske forskning.

I forhold til de brede tværgående temaer, der er sat for jordbrugsforskningen i dag (såsom bæredygtighed, miljø, multifunktionalitet, landdistriktudvikling, fødevarer kvalitet og fødevarer sikkerhed), er der behov for en stor grad af samvirke mellem forskellige fagområder og videnskaber samt inddragelse af grupper i samfundet, som motiverer eller bruger forskningen. Det er derfor en væsentlig forudsætning for refleksiv objektivitet, at det enkelte forskningsprojekt placerer sig i en større transdisciplinær sammenhæng (dvs. en sammenhæng, der rummer alle de relevante videnskabelige discipliner og grupper i samfundet).

En samlet indsats

Det er et overordnet mål for FØJO at sikre en helhedsorienteret udvikling af det økologiske jordbrug samt medvirke til en bæredygtig udvikling af jordbruget generelt. Denne udvikling kan belyses fra forskellige synsvinkler og med forskellige grader af reduktion. Emnerne i de enkelte

projekter – emner som jordkvalitet, produktion, miljø, naturværdier, husdyrvelfærd, fødevarekvalitet samt sociale og samfundsmæssige aspekter – skal ses som dele af en samlet indsats.

Online eprint-arkiv for forskning i økologisk jordbrug

Et mål for centeraktiviteterne i FØJO er at forøge synergien og udbyttet af forskningen gennem transdisciplinært samarbejde og kommunikation. En væsentlig støtte for dette mål er øget tilgængelighed af forskningens forskelligartede publikationer. Et andet mål er sikring af forskningens kvalitet. Dette kan bl.a. dokumenteres ved enkelte projekters produktion af publikationer mv. På den baggrund arbejdes der i FØJOs sekretariat med planer for etableringen af en database med publikationer fra forskningen i økologisk jordbrug.

Open access

Muligheden er kommet ved, at der i de senere år opstået en international "Open Access" bevægelse med det formål at skabe fri online tilgang til forskningspublikationer. Som en del af denne bevægelse arbejdes der med udvikling af onlinearkiver, og der er etableret open source software til at lave sådanne arkiver, der kan gøre forskningens produkter mere synlige, tilgængelige, søgbare og brugbare via internettet. Et notat, som bl.a. giver henvisninger til eksisterende onlinearkiver og den igangværende diskussion på området, kan findes på www.okoforsk.dk.

e-arkiv for økologisk jordbrug

I FØJO's regi vil et sådant arkiv kunne rumme alle typer af publikationer, og de kan kategoriseres efter projektnr., fuld/delvis finansiering, emneområde, publikationstype osv. Det væsentligste motiv for forskerne til at bruge et onlinearkiv er deres egen interesse i at udbrede deres resultater mest muligt. I FØJO kan vi endvidere stille krav til forskerne om, at de publikationer, der indberettes i statusrapporterne, skal findes i arkivet.

Barrierer

Der er forskellige barrierer ved etablering af et e-arkiv. Typisk er der uvilje mod at offentliggøre ufærdigt materiale. Dette kan dog modvirkes ved, at publikationernes status angives – fx om de er reviewede, om det er working reports, conference papers eller andet.

Et andet problem er, at reviewede publikationer ikke altid kan lægges i arkivet, fordi copyrights er overgivet til forlaget (eller tidsskriftet). Forfatterne har dog altid copyright over preprinten og kan (som gruppe) forhandle om at beholde retten til selv at lægge artiklen i onlinearkiver. Der er p.t. en stor international diskussion på området.

Dokumentation og kommunikation

Målene med etablering af en publikationsdatabase i FØJO er:

Umiddelbart

At dokumentere produktionen af publikationer i FØJO og gøre dem tilgængelige online.

På længere sigt

At forbedre forskningens kvalitet ved at gøre den indbyrdes kommunikation af forskningsresultater hurtigere og lettere

At forbedre forskningens gennemslagskraft ved at gøre resultaterne lettere tilgængelige

At opbygge en ekspertise i FØJO inden for forskningskommunikation og bruge denne som en ressource i etableringen af internationale netværk for forskning i økologisk jordbrug.

Kort nyt fra FØJO

Økologi-kongres 2002

Der er allerede nu mange tilmeldinger til økologi-kongres 2002, som finder sted i Odense kongrescenter den 20.-21. november. Det kan man forvisse sig om ved at gå ind på kongressens hjemmeside – www.okologi-kongres.dk – der er indrettet således, at man kommer på deltagerlister, så snart man har tilmeldt sig. På hjemmesiden kan man foruden at tilmelde sig også se det faglige program, hvem der udstiller hvad osv.

En af de ting, der er med til gøre kongressen til en spændende oplevelse, er præsentation af ny forskning. FØJO's sekretariat vil derfor udarbejde en poster for hvert enkelt projekt i FØJO II. Et udkast vil i de kommende uger blive sendt til projektlederne, som så har mulighed for at redigere i tekst og illustrationer.

Koordinering af markvandring

Igen i år har der været mange markvandring og åbenthus-dage, som har fokuseret på forskellige aspekter af økologisk jordbrug. Både Landbrugets Rådgivningscenter og Økologiens Hus har sammen med de lokale rådgivningscentre holdt markvandring forskellige steder i landet.

På forskningsområdet har vi heller ikke stået tilbage. I FØJO-regi har der været markvandring på KVL, Grønt Center, Rugballegård, Foulum, Jyndeved og Årslev. På disse markvandring er der blevet gjort en meget stor og fornem indsats for at formidle resultater og erfaringer fra forsøgene, og deltagerne kan altid være sikre på at få et stort udbytte ved at deltage.

Udbuddet af markvandring er dog blevet forholdsvis stort. Til efteråret vil Landbrugets Rådgivningscenter, Økologiens Hus og FØJO derfor diskutere mulighederne for koordinere udbuddet; f.eks. at holde færre, men større arrangementer,

lave fællesarrangementer og – i det mindste – søge at sikre, at det kommende års arrangementerne ikke foregår for tæt på hinanden.

Hvis du – mens årets markvandring fortsat er i hukommelsen – har forslag, som skal diskuteres, så er du velkommen til at sende disse til

clausbo.andreassen@agrsci.dk.

Organic Seed Production and Plant Breeding

International symposium on organic seed production and plant breeding 21. and 22. November 2002 in Berlin. Organised by ECO-PB in co-operation with Stiftung Ökologie & Landbau and the Humboldt University Berlin. For more information se www.eco-pb.org.

Grain legumes for sustainable agriculture

Dissemination event and workshops to prepare joint integrated European approach for grain legumes. 26. - 28. September 2002, Strasbourg (France). For more information se <http://www.grainlegumes.com>

OECD-kongres

Den 23.-26. september holder OECD en workshop om økologi. På workshoppen, som holdes i Washington D.C., vil der bl.a. blive givet indlæg, som har basis i dansk forskning.

IFOAMs verdenskongres

I uge 34 holder den internationale økologiorganisation IFOAM sin 14. verdenskongres. På den baggrund vil der i denne uge være en forholdsvis lille bemanding i FØJO's sekretariat.

Forskningscenter for Økologisk Jordbrug (FØJO) koordinerer den økologiske jordbrugsforskning i Danmark med henblik på at sikre optimalt udbytte af de ressourcer, som afsættes til forskning. FØJO er et såkaldt "forskningscenter uden mure", hvor den forskningsfaglige kompetence udgøres af de ca. 140 forskere og 20 institutioner, der deltager i centrets forskningsprogrammer.

Det interne nyhedsbrev FØJO-Nyt henvender sig til forskere og institutioner m.fl., som har interesse i forskning i økologisk jordbrug. Abonnement kan tegnes ved henvendelse til FØJO's sekretariat på tlf. 89 99 16 75. Abonnement er gratis. Foruden FØJO-Nyt udgives et eksternt nyhedsbrev "Forskning i Økologisk Jordbrug", som henvender sig til brugere af forskningen i økologisk jordbrug.

Redaktion: Claus Bo Andreassen

Grafisk tilrettelæggelse: Enggaardens Tegnestue

Tryk: Forskningscenter Foulum

Forskningscenter for Økologisk Jordbrug (FØJO)

Foulum, Postboks 50, DK-8830 Tjele

Tlf. 89 99 16 75. Fax 89 99 16 73

E-mail: foejo@agrsci.dk

www.foejo.dk • www.oekoforsk.dk